

Norbert Mendecki

Epigraf "Siloe"

Collectanea Theologica 57/3, 47-49

1987

Artykuł został zdigitalizowany i opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

ks. NORBERT MENDECKI, WIEDEN

EPIGRAF «SILOE»

W r. 1880 odkryto przypadkowo w Jerozolimie w tzw. kanale Siloe — ok. 6 m od ujścia kanału — epigraf w języku hebrajskim¹. Kanał Siloe łączy „dziewicze źródło” (‘Ain Sitti Marjam) ze źródłem Siloe (‘Ain Silwan). Sześciowierszowy epigraf o wymiarach 50 cm × 66 cm zajmuje dolną część ściany. Czy w górnej części też znajdował się napis, który zaginął², tego nie wiemy. Epigraf sporządzono najprawdopodobniej zaraz po ukończeniu prac związanych z przebicciem tunelu. Przebiccie tunelu nastąpiło za czasów króla Ezechiasza (ok. 715—686 przed Chr.) — por. 2 Krl 20, 20; 2 Krn 32, 3—4. 30; Syr 48, 17. A więc epigraf pochodzi z ok. r. 700 przed Chr. W r. 1890 epigraf „wycięto” ze skały, przy czym rozpadł się on na 6 albo 7 kawałków. Dzisiaj znajduje się w muzeum w Istambule.

Niniejsze tłumaczenie epigrafu „Siloe” dokonane zostało w oparciu o tekst K. Galling, *Textbuch zur Geschichte Israels*, Tübingen 1950, nr 32, str. 59 oraz KAI (p. bibliografia), nr 189, str. 34.

Uwzględniono przy tym następującą bibliografię:

1. M. Lidzbarski, *Ephemeris für semitische Epigraphik*, t. 1, Giessen 1902.
2. M. Lidzbarski, *Altsemitische Texte*, z. 1, Giessen 1907.
3. J. Simons, *Jerusalem in the Old Testament. Researches and Theories*, Leiden 1952.
4. L. H. Vincent, *Jérusalem de l'Ancien Testament. Recherches d'archéologie et d'histoire*, t. 1, Paris 1954.
5. H. J. Stoebe, *Überlegungen zur Siloahinschrift*, ZDPV 71, 1955, 124—140.
6. W. F. Albright, ANET², 321; ANET² = J. B. Pritchard, *The Ancient Near Eastern Texts Relating to the Old Testament*, Princeton² 1955, 321.
7. H. Michaud, *Un passage difficile dans l'inscription de Siloé*, VT 8, 1958, 297—302.
8. H. Michaud, *Resserrement ou animation*, VT 9, 1959, 205—209.
9. H. Donner — W. Rölling, *Kanaanäische und aramäische Inschriften*, t. 2, Wiesbaden 1964, nr 189, skrót KAI.
10. Ch. F. Jean — J. Hoftijzer, *Dictionnaire des inscriptions sémitiques de l'ouest*, Leiden 1965.
11. G. Schmitt, art. *Maße*, w: K. Galling, *Biblisches Reallexikon*, Tübingen² 1977, 204—206.

¹ Por. M. Lidzbarski, *Altsemitische Texte*, z. 1, (p. bibliografia), 9.

² W. F. Albright (p. bibliografia), 321.

Tekst epigrafu

- 1 /Dokonane zostało/ przebicie. I w następujący sposób dokonano przebicia: kiedy jeszcze /robotnicy uderzali/
 2 kilofami, kiedy jeden naprzeciw własnego kolegi (pracował) i kiedy jeszcze trzy łokcie pozostały do /przebicia/, usłyszano
 3 głos jednego (robotnika), który wo-
 4 -łał swojego kolegę, ponieważ była szczelina w skale z prawej strony na /lewą/ stronę. I w dniu
 5 przebicia pracownicy uderzali — każdy jeden naprzeciw drugiego — kilof o kilof. I popłynęła
 6 woda od wyjścia w kierunku stawu w 1200 łokciach (długości) a st-
 -o łokci wynosiła wysokość skały ponad głowami robotników.

- 1 Brak początkowych słów epigrafu. Przypuszcza się, że chodzi o jakieś słowo wprowadzające, w rodzaju $tm(h) =$ dokonać, czy $z'ot =$ to jest, względnie to było (por. M. L i d z b a r s k i, *Ephemeris*, t. 1, dz. cyt., 310).

„przebicie” — $hnqbh$ — słówko to nie występuje w biblijnym języku hebrajskim, ma za to odpowiednik w arabskim ($naqb$), syryjskim ($neqba$) i akkadyjskim ($naqbu$), (por. KAI, dz. cyt., 187).

„i w następujący sposób dokonano” — formuła ta znajduje się również w Pwt 15, 2; 19, 4; 1 Krl 9, 15.

/robotnicy uderzali/ — brak końcówki w w. 1. Na ogół przyjmuje się następującą propozycję: „robotnicy (= górnicy) uderzali (dosłownie: wymachiwali)” (por. KAI, dz. cyt., 187).

- 2 „kilofami” — KAI, dz. cyt., 187 ma l. p. „oskar” (*die Picke*) „własnego kolegi” — por. Jr 6, 21.

„trzy łokcie” — normalna miara łokcia wynosiła 45,8 cm (por. 2 Krn 3, 3), zaś nowa 52, 5 (por. Ez 40, 5; 43, 13), (por. G. S c h m i t t, dz. cyt., 204—206, szczeg. 204). H. J. S t o e b e (ZDPV 71, 1955, 124—140) dokonał pomiarów „trzech łokci” = 1,55 m. Znaczyłyby to, że 1 łokieć = 52,5 cm (normalna miara łokcia). Jego pomiary są jednak nieadekwatne. Brakuje punktów zaczepienia dla dokładnych pomiarów, (por. KAI, dz. cyt., 187).

- 3 „szczelina” — znaczenie słowa zdh wynika z kontekstu: rysa, szpara i inne. Etymologicznie nawiązać można do słówka $znd =$ być ciasnym (por. M. L i d z b a r s k i, *Ephemeris*, t. 1, 310). Dokładnie nie znamy pełnego znaczenia tego słowa (*ha-*

pax legomenon). H. J. Stoebe (*dz. cyt.*, 132nn) tłumaczy je jako „zetknięcie się” (*Berührung*), „wspólne spotkanie” (*Zusammentreffen*); H. Michaud (*dz. cyt.*, VT 8, 1958, 297nn; VT 9, 1959, 205nn) jako „ożywienie” (*animation*), „zapał do pracy” (*ardeur*), nawiązuje przy tym do czasownika *zjd* = być gorącym (por. Ch. F. Jean — J. Hofstijzer, *dz. cyt.*, 72).

„na /lewą/ stronę — por. 2 Krn 3, 17.

- 4 „robotnicy” — *hhzbm* — czasownik *hzb* znaczy: kopać, drażyć, stać „górnicy”.
- „każdy jeden naprzeciw...” — *lqrt* = bezokolicznik st. constr. Qal czasownika *qrh*, bibl.-hebr. *qra* = spotkać.
- 5 „od wyjścia” — por. 2 Krl 2, 21 oraz 2 Krn 32, 30.
- „w kierunku stawu” — por. 2 Krl 20, 20.
- „w 1200 łokciach” — chodzi tutaj o normalny łokieć (45, 8 cm). Długość kanału wynosiła więc 533,10 m (por. KAI, *dz. cyt.*, 188).
- 5/6 „sto łokci” — podana liczba zgadza się w niektórych partiach kanału. Na temat przebiegu kanału, por. J. Simons, *dz. cyt.*, 179nn; L. H. Vincent, *dz. cyt.*, 269—284; 289—297.

INSCRIFT IM SILOAH-KANAL

Im Jahre 1880 wurde im Siloah-Kanal auf einer geglätteten Fläche von 50 cm Höhe und 66 cm Breite eine unvollständige Inschrift entdeckt. Sie enthält nur sechs Zeilen und wurde wahrscheinlich von den Mineuren angebracht, die die Tunnelgrabung unter der Regierung Hiskia (ca. 715—686 v. Chr.) durchgeführt haben (vgl. 2 Kön 20, 20; 2 Chr 32, 3f. 30; Sir 48, 17). Die Inschrift entstand also um 700 v. Chr.

Im vorliegenden Artikel wird diese Inschrift ins Polnische übersetzt und mit einem Kommentar versehen.